

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ

„НЕОФИТ РИЛСКИ“

БЛАГОЕВГРАД

РЕЦЕНЗИЯ

На:

Дисертационния труд „Композиция и сетивно познание. Възприятие: същност и особености“

От:

Проф. Людмил Христов – ръководител на Департамент „Кино, реклама и шоубизнес“ в Нов български университет

Относно:

Присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР“ в научно направление 8.4 – „Театрално и филмово изкуство“ /Кинознание, киноизкуство и телевизия/ съгласно заповед на Ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“ № 1257 от 10.05.2016г.

Кандидат:

Ас. Крум Лазаров Иванов

Представения ми за рецензиране дисертационен труд „Композиция и сетивно познание. Възприятие: същност и особености“ във формално отношение се състои от въведение, три глави, заключение, приноси, бележки и библиография разположени на 187 стр., както и множество илюстрации.

Още при преглеждане на съдържанието на научния труд и първоначален поглед върху автореферата прави впечатление добре структурирания текст, както и ясната причинно-следствена връзка обединяваща отделните му части. Изразните средства в

работата на фотографа и кино и телевизионния оператор, подредени в йерархична взаимовръзка, обединени в различните композиционни решения са представени като плод на усилията на поколения творци в областта на архитектурата, живописата, скулптурата от праисторически времена, през Египет, Гърция и Рим до Ренесанса и до принципите на модерното изкуство.

Първа глава представя композицията в исторически план. Авторът ни дава редица определения за композицията въвеждайки философските категории за „естетично“, „хармония“ чрез мярката, порядъкът, съразмерността. Представителите на различни философски течения откриват красотата и хармонията в пропорциите, връзката между отделните части и елементи на цялото. Изкуството на Ренесанса, започнало в Италия в края на тринайсети и началото на четиринайсети век /треченто, куатроченто/ възражда ценностите на античността /Гърция и Рим/ чрез творчеството на т.нар. „Бащи на Ренесанса“ – Филипо Брунелески, Донатело и Мазачо в архитектурата, скулптурата, живописата. Защо от днешна гледна точка е толкова важно да се изучава тази епоха в развитието на човешката цивилизация? Всички съвременни изразни средства в изобразителното изкуство и оттам във визуалните изкуства имат отправна точка в постиженията на ренесансовите творци. Перспективните решения в архитектурата и живописата, обемът в скулптурата, светлинните образци на авторите-художници от Зрелия ренесанс са в основата на съвременните естетически теории за изображението във визуалните изкуства. Тук не бива да пропускаме и светлината и светлинните състояния в природата в картините на импресионистите, така добре предадени от спомена на Ги дьо Мопасан за Моне. Още в тази – първа глава, авторът Крум Иванов представя изчерпателно видовете композиция според различните критерии. В обобщен вид определението за композиция представлява единство на отделните елементи в ясно определени граници. Дисертантът не пропуска да представи композиционните решения в тяхната подчиненост на центъра на интерес и йерархията във всичките и подвидове. Тук, коментирайки съдържанието на тази глава, не мога да пропусна оценката на Крум /естествено позоваваща се на авторитети във визуалната комуникация/ за симетрията и асиметрията в изображението. Тази „детска болест“, през която преминават всички начинаещи фотографи и оператори. Трудно, но категорично ще обобщя, че като правило симетрията е проява на лош вкус и в тази позиция съм подкрепен от автора и цитираните корифеи в областта, които въвеждат социални и философски категории свързани с нея. „...всички деспотични форми на социална организация са симетрични...“ и по-нататък:

„Където господства симетрията, системата е установена, неподвижна, успокояваща, а светът е затворен. Асиметрията позволява по-големи индивидуални права“.

И обобщението идва съвсем уместно: *„Западното изкуство се стреми да избегне стриктната симетрия“.* /стр. 40/

Във втора глава Крум Иванов представя възприятието като активен процес, в който човек получава информация за света около него и като резултат – изграждането на различни образи за обективната реалност. Тук е изведена една от основните функции на композиционното решение – да завладее вниманието на аудиторията. Разбира се, не бива да забравяме йерархичната зависимост между форма /разбирай – композиция/ и съдържание. Както знаем, за да има комуникация са необходими няколко условия, най-важно от които е обща знакова система, език. Съвременният зрител има изградени от поколения вече „архетипове“ от образи, на които реагира по идентичен с останалите начин. Ако композиционните, или по-общо казано изобразителните решения, не са съобразени с тези „правила“, то картината не въздейства върху зрителя или го прави по неподходящ начин.

Основна, най-голяма част от изложението заема трета глава. На повече от сто страници авторът представя „Художествено-драматургични елементи, създаващи езика на киноизображението“. В нея откриваме основните приноси моменти в дисертационния труд свързани с въздействието на композиционните елементи /тук поставям основните компоненти на изображението/ върху зрителските нагласи и възприятия. Темите за „златното сечение“, важните точки в композицията, в които да се поставят акцентите в изображението, рамките на кадъра, линиите, които „изхвърлят“ или „събират“ погледа на зрителя определят позитивното или негативното въздействие на изображението. Отново е разгледана темата за симетрия и асиметрия като композиционни решения свързани с опозицията статика/динамика. Видовете перспектива, чрез които „уголемяваме“ или „свиваме“ пространството – линейна и тонална /въздушна/. Създаването на неудобство у зрителя, когато сменим естествената /права/ перспектива с „обърната“ – светъл преден план – тъмен заден или двуизмерна „плоска“ композиция често е търсен ефект с напълно предсказуем резултат. Отново подкрепям напълно твърдението на автора, че линиите в кадъра трябва да водят погледа на зрителя към сюжетно най-важната му част и много рядко /като изключение/ това е геометричния център на композицията. Тук мога да поспоря с г-н Иванов относно композиционното решение в кадъра от филма „Време разделно“ на оператора Р. Спасов,

тъй като и централно разположеният обект, и очите, които не са разположени на линията на „златното сечение“ са пример, бих казал, за „особено“ композиционно решение. Когато коментира значението на негативното и позитивното пространство /стр. 103-104/ дисертантът отново и отново добавя съществуването на тенденция модерните артисти да предпочитат асиметричния баланс /тук искам да подчертая, че асиметрията в никакъв случай не означава обезателно дебалансирана композиция/. *„Една от причините симетричният баланс да бъде отхвърлен е, че повечето начинаещи художници търсят интуитивно точно симетричен баланс в първите си композиции“* /стр. 104/.

Особено внимание заслужава анализът на Крум Иванов на изображението на „Ида“ /реж. Павел Павликовски, опер. Лукаш Зал, Ришард Ленчевски/ носител на наградата на Американската филмова академия за чуждоезичен филм 2015 г. Тук в това черно-бяло изображение, забравения формат 4:3, странни, извън правилата „смели“ композиционни решения, всички тези изключения потвърждават правилото. Можеш да нарушиш правилата едва след като си ги опознал добре и то при убедителна аргументация. Всичко това е изпълнено в „Ида“.

Доста често някои млади, а и не толкова млади оператори се опитват да превърнат невежото си снимане в стил, в новаторство, в „...аз така виждам нещата...“. Дано да дочакаме и нашия „Оскар“ за чуждоезичен филм...

В края на трета глава докторантът представя изобразителните възможности на формата и в следствие – различните композиционни решения. Налага се идеята за връзката между жанр, сюжет и формат, ако ще е различен от вече трайно установения. Ярък пример за краен и същевременно мотивиран избор на формат 1:3.18 е филмът „Във вторник“, реж. Дейвид Скот Смит, опер. Светлана Цветко, цитиран от автора.

В заключение, дисертантът вследствие на всичко изказано дотук, обобщава композицията като хармония, в която отделните елементи на изображението си „партнират“ по начин, по който изграждат едно цяло, неделимо въздействие, с траен резултат върху аудиторията.

Приемам в голяма степен приносните моменти в дисертационния труд на кандидата асистент Крум Иванов, като отчитам най-висок принос в обективния и изчерпателен анализ на базисната роля на композицията, обединяваща основните компоненти на изображението. Също така приемам във формално и съдържателно отношение представения автореферат – синтезиран образ на цялостния текст.

Искам да отбележа някои основни достойнства на текста, както вече отбелязах в началото – добре структуриран. Очевидно е качествено и отговорно научно ръководство на проф. Павел Милков. Докторантът познава добре и използва уместно понятийния апарат в научната област, в която е разположен текста. В този смисъл откривам известен усет към добри изкуствоведски обобщения, подкрепени от богатия професионален и преподавателски опит на докторанта в практико-приложен план.

Бих препоръчал, предвид полезността на текста и като учебно помагало, да се направи една техническа и стилова редакция, която да отстрани тук-там повторения и грешки.

Независимо от незначителните ми бележки считам, че дисертационният труд на Крум Лазаров Иванов „Композиция и сетивно познание. Възприятие: същност и особености“ е авторска разработка на актуална тема с оригинални научни и практико-приложни приноси и това ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури да подкрепят кандидатурата му за придобиване на научната и образователна степен **„ДОКТОР“** на Югозападния университет „Неофит Рилски“, като тази си оценка ще потвърдя с позитивен вот по време на заключителното заседание на научното жури по конкурса.

/проф. Людмил Христов/

20.05.2016 г.